

เจตจำนงการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน
Intention to Govern the Democratic Political System of Thailand at Present

พระครูสิริศนาภิรักษ์

วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

wee7979@windowslive.com

บทคัดย่อ

หลักการมีส่วนร่วม สิทธิและ เสรีภาพ หลักประกันของประชาชนในชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้ง ความสงบสุข และก้าวหน้าของประเทศตามระบอบประชาธิปไตยแบบเสรีประชาธิปไตย ยังไม่เกิดขึ้น แม้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและพัฒนาทางการเมืองไทยในช่วง 2475 เป็นต้นมา การเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบัน ที่ผ่านเป็นเพียงการต่อสู้กันระหว่างผู้กุมอำนาจทางสังคม การเมืองสองระบอบ คือ " คณาธิปไตย " กับ " ธนาธิปไตย " การสร้างอำนาจที่ผ่านมา รัฐบาลภายใต้การ นำของคณะทหาร ที่ทำการรัฐประหารเป็นการทำให้ผู้ได้กุมอำนาจทางการเมืองและสังคมและได้ พยายามจะใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อแก้ปัญหาของบ้านเมือง เพื่อความมั่นคง และสงบสุขของ ประเทศตามที่ได้กล่าวอ้างไว้เมื่อครั้งทำการรัฐประหาร เป็นการบ่งบอกถึงอะไรบางอย่าง เกี่ยวกับ สังคมไทย ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญซึ่งได้มาจากการรัฐประหาร จะสร้างความมั่นคง สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ความสงบสุขและก่อให้เกิดระบอบประชาธิปไตยที่มวลมนุษยแสวงหาได้จริงตาม เจตจำนงค์การเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยหรือ หรือว่าประชาธิปไตยของไทยยังคงจะ ดำเนินต่อไปในรูปแบบของการแย่งชิงอำนาจกันระหว่างกลุ่มผู้ปกครอง " คณาธิปไตย " กับ " ธนาธิปไตย "

คำสำคัญ : เจตจำนงค์; การเมืองการปกครอง; ระบอบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน

ABSTRACT

Principles of Participation Rights and Freedoms Public Security in Life and Property Including Peace and the Advancement of Democratic free Democratic Countries not Yet happened Although Thai Society has Changed Political and Political Development in Thailand During the Period 1945 Onwards. the Current Political Filter of Thailand The Past is Only a Battle Between the two Political Power Authorities the "Oligarchy" and "Thanathip". Government under the Leadership of the military The Coup Detat makes the Political and Social Authority and Tries to Use the New Constitution. to Solve the Problems of the

Country for Stability and the Peace of the Country as Claimed by the Coup Is an Indication of Something About Thai Society Democracy and the Constitution that Came from the Coup Will Create Stability Rights Freedom Equality Peace. and Cause a Democracy in Which human Beings Can Actually find According to the Intent Political Democratic Governance or Or that the Democracy of Thailand Still Continues in the form of a Power struggle Between the Ruling "Oligarchy" and "Thanathip"

Key words : Intention to Govern; the Democratic Political System of Thailand at Present

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 โดย คณะราษฎร ซึ่งนำโดย พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา นับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดในการเมืองการปกครองของไทย (กมล สมวิเชียร. 2516) เพราะเป็นการเปลี่ยนจากระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบการปกครองโดยรัฐธรรมนูญมีเป้าหมายจะสถาปนาระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นหลักในการปกครอง เมื่อคณะราษฎรทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้สำเร็จแล้ว ก็มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก แม้จะเป็นกฎหมายที่ใช้ชั่วคราวก็ตาม และหลักจากนั้นประเทศไทยก็ปกครองโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นหลักมาโดยตลอด แม้จะมีการยุบเลิกรัฐธรรมนูญบ้างก็เป็นการชั่วคราวครั้งชั่วคราว ในที่สุดก็ต้องมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาทดแทนเสมอไป คงกล่าวได้ว่า การปกครองของไทยนั้นพยายามที่จะยึดหลักการปกครองโดยกฎหมาย คือ ให้มีบทบัญญัติ กฎเกณฑ์ กติกาที่แน่นอนเป็นแนวทางในการปกครองประเทศไทยมีการใช้รัฐธรรมนูญและธรรมนูญการปกครอง จนกระทั่งถึงฉบับปัจจุบันที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2534 รวมแล้ว 14 ฉบับ ทุกฉบับจะประกาศเจตนารมณ์ที่จะสร้างการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขขึ้น (दनัย ไชยโยธา. 2548) แม้บทบัญญัติของธรรมนูญแต่ละฉบับ จะเป็นประชาธิปไตยไม่สมบูรณ์ตามหลักสากล เช่น ในทุกฉบับจะต้องมีสมาชิกสภาประเภทแต่งตั้งเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยร่วมกันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งอยู่เสมอ รัฐสภาบางสมัยมีสมาชิกที่มาจากแต่งตั้งทั้งหมด เป็นต้น ก็เป็นเพราะเหตุผลและความจำเป็นบางประการตามสถานการณ์ในขณะนั้น (กระมล ทองธรรมชาติ. 2531)

การเมืองระบอบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน

ประชาชนไทยมีเสรีภาพทางการเมืองพอสมควร สามารถที่จะแสดงออกทางการเมืองได้ ไม่ว่าจะเป็นการรวมกลุ่มกันจัดตั้งพรรคการเมือง แม้จะยังไม่มีกฎหมายพรรคการเมืองมารองรับ เช่น ในการ

เลือกตั้งหลายครั้งแต่ไม่มีกฎหมายพรรคการเมือง แต่ในพฤติกรรมความเป็นจริงนั้น ก็มีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นพลายพรรค โดยอาศัยเสรีภาพที่ได้รับการยอมรับโดยรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายแม่บท การรวมกลุ่มเป็นสมาคมสหภาพ ก็สามารถทำได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเคลื่อนไหวทางการเมือง เช่น การเดินขบวน หรือการชุมนุมกันเพื่อยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาล ก็มีปรากฏและไม่ได้รับการขัดขวางในการแสดงออก ตราบเท่าที่ไม่มีการละเมิดกฎหมาย เสรีภาพในการพูด การพิมพ์และโฆษณา ซึ่งเป็นไปอย่างกว้างขวาง จนน่าจะเป็นที่ยอมรับว่าประเทศไทยนั้น ให้เสรีภาพทางการเมืองแก่ประชาชน ตามหลักประชาธิปไตย ถึงแม้ว่าจะมีการประกาศให้กฏอัยการศึก และมีประกาศหรือคำสั่ง และกฎหมายบางฉบับจำกัดเสรีภาพในการเมืองบ้าง แต่ในทางปฏิบัติก็มีการผ่อนผันและไม่เคร่งครัดในการบังคับใช้จนกระทั่งเป็นอุปสรรคต่อการแสดงออกทางการเมือง ถ้าพิจารณาจากรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2534 และรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช่มาก่อนหน้านั้น จะเห็นได้ว่าเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมืองของไทยต้องการสร้างระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขโดยมีระบบพรรคการเมือง ซึ่งจะเห็นได้จากการที่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ความสำคัญกับพรรคการเมืองมาก เป็นต้นว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมือง รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังกำหนดว่า เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วจะพ้นจากการเป็น ส.ส.ทันทีที่ลาออกหรือถูกขับไล่ออกจากพรรค จึงทำให้พรรคการเมืองมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการในสภา นอกจากนี้ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 ยังพยายามวางแนวทางให้พรรคการเมืองมีลักษณะเป็นพรรคที่มีฐานสนับสนุนจากมวลชนอย่างกว้างขวาง กล่าวคือต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่า 5,000 คน และต้องอยู่ในทุกภาค ภาคละไม่น้อยกว่า 5 จังหวัด จังหวัดหนึ่งต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่า 50 คน

ปัจจุบันนี้จากการพิจารณาบรรยากาศการเมืองไทย อาจกล่าวได้ว่า มีแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิมมาก ประชาชนมีความตื่นตัวและมีจิตสำนึกทางการเมืองมากขึ้น จะเห็นได้จากสถิติผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระยะหลังมีจำนวนเกินครึ่งทุกครั้ง (การเลือกตั้งเมื่อ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 มีผู้ไปลงคะแนนจำนวนร้อยละ 50.76 การเลือกตั้งเมื่อ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 ร้อยละ 61.43 การเลือกตั้งเมื่อ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ร้อยละ 63.56 และการเลือกตั้งเมื่อ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 ร้อยละ 61.59) มีการเผยแพร่ข่าวสารการเมืองอย่างกว้างขวางโดยสื่อมวลชนทุกประเภททั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ทำให้ประชาชนสนใจและเข้าใจการเมืองมากขึ้น แม้ว่ายังมีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องอยู่บ้าง เช่น การวิพากษ์วิจารณ์เรื่องเงินที่เข้ามามีบทบาทสูงในการเลือกตั้ง หรือการที่นักการเมืองบางคน มีบทบาทเป็นนักธุรกิจการเมืองแต่ในการเมืองระบบเปิด และในยุคที่ข่าวสารที่แพร่หลายได้กว้างขวางเช่นทุกวันนี้ ก็คงพอที่จะให้ความเชื่อมั่นได้ว่า ประชาชนจะมีส่วนช่วยควบคุมให้การเมืองพัฒนาไปในทางสร้างสรรค์ประโยชน์สุขให้กับประชาชนโดยรวมมากขึ้น เพราะการกระทำที่ไม่ชอบมาพากลของนักการเมืองจะถูกเปิดเผยให้ทราบต่อสาธารณะทำให้ผู้ที่เป็นนักการเมืองต้องระมัดระวัง พฤติกรรมของตนตามสมควร

การปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย

ตามที่กล่าวมาแล้วว่า รัฐธรรมนูญและธรรมนูญการปกครองทุกระบอบประกาศเจตนารมณ์ไว้ชัดเจนว่าต้องการให้ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งอาจวิเคราะห์แยกแยะหลักการสำคัญๆ ของการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยได้ดังนี้ (อมรรักษาสัตย์. 2543)

1) อำนาจอธิปไตยและการใช้อำนาจอธิปไตย รัฐธรรมนูญและธรรมนูญการปกครองทุกระบอบกำหนดอำนาจอธิปไตยซึ่งถือเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครอง ให้มีการแบ่งแยกการใช้ออกเป็น 3 ส่วน คือ อำนาจนิติบัญญัติ หรืออำนาจในการออกกฎหมาย อำนาจบริหาร หรืออำนาจในการนำกฎหมายไปบังคับใช้ และอำนาจอตุลาการ หรืออำนาจในการตัดสินคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย เมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น องค์กรที่ใช้อำนาจทั้ง 3 ส่วนนี้ คือรัฐสภา เป็นใช้อำนาจนิติบัญญัติรัฐบาล หรือคณะรัฐมนตรีเป็นใช้อำนาจบริหารศาล เป็นใช้อำนาจตุลาการ โดยใช้ในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ การกำหนดให้มีการแยกการใช้อำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ส่วน และให้มีองค์กร 3 ฝ่าย รับผิดชอบไปองค์กรแต่ละส่วนนี้ เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตย ที่ไม่ต้องการให้มีการรวมอำนาจแต่ต้องการให้มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน

2) รูปของรัฐ ประเทศไทยจัดว่าเป็นรัฐเดี่ยว รัฐธรรมนูญและธรรมนูญการปกครองทุกระบอบกำหนดไว้ว่า ประเทศไทยเป็นอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้ ศูนย์อำนาจทางการเมืองและการปกครองมาจากแหล่งเดียวกัน ประชาชนทั้งหมดอยู่ภายใต้เอกราช ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามอำนาจหนึ่งอำนาจเดียว พร้อมทั้งอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมายเดียวกันการใช้อำนาจอธิปไตยทั้งภายในและภายนอกประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งประเทศ การปกครองภายในประเทศ แม้จะมีการแบ่งอำนาจการปกครองไปตามเขตการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ ก็เป็นเพียงการแบ่งอำนาจตามลักษณะการปกครองส่วนภูมิภาค เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในส่วนกลางและความสะดวกของประชาชนในการรับบริการจากรัฐ อำนาจที่แท้จริงยังคงอยู่ที่รัฐบาลในส่วนกลาง หน่วยงานในภูมิภาคเป็นเพียงผู้รับเอาไปปฏิบัติเท่านั้น ไม่สามารถที่จะกำหนดการดำเนินการในความรับผิดชอบของตนโดยอิสระ

3) ประมุขแห่งรัฐ รัฐธรรมนูญและธรรมนูญการปกครองทุกระบอบกำหนดรูปแบบการปกครองไว้ว่าเป็น แบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และ กำหนดไว้อย่างชัดเจน เจ็ดทูนพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุด ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้ รัฐธรรมนูญกำหนดว่า ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้ พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ จำมีกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉะนั้นการที่บัญญัติว่าพระมหากษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการผ่านทางองค์กรต่างๆ นั้นจึงเป็นการเฉลิมพระ

เกียรติ แต่อำนาจที่แท้จริงอยู่ที่องค์กร ที่เป็นผู้พิจารณานำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

4) สิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของประชาชน รัฐธรรมนูญได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยไว้อย่างกว้างขวาง สิทธิ และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ส่วนหน้าที่ของชนชาวไทยทุกคนตามรัฐธรรมนูญ มีดังนี้ (1) บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญนี้ (2) บุคคลมีหน้าที่ที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งโดยสุจริต (3) บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ (4) บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ (5) บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย (6) บุคคลมีหน้าที่เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ (7) บุคคลมีหน้าที่ช่วยเหลือราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ (8) บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาอบรมตามที่กฎหมายบัญญัติ (9) บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์และป้องกันศิลปและวัฒนธรรมของชาติ และ(10) บุคคลมีหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายบัญญัติ

5) การปกครองแบบรัฐสภา รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา คือ ให้มีรัฐสภาเป็นหลักในการปกครอง ซึ่งนอกจากทำหน้าที่พิจารณาบัญญัติกฎหมาย และเป็นตัวแทนแสดงเจตนารมณ์แทนประชาชน แล้ว ยังเป็นสถาบันที่มีบทบาทในการคัดเลือกนายกรัฐมนตรี และควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล

5.1 องค์ประกอบของรัฐสภา รัฐสภาไทยเคยมีใช้ทั้งระบบสภาเดียวและระบบ 2 สภา แต่รัฐธรรมนูญส่วนใหญ่รวมทั้งฉบับปัจจุบันมักใช้ระบบ 2 สภา คือ มีวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร โดยมีลักษณะและหน้าที่ดังต่อไปนี้ สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2538 กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งจะมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี เว้นแต่จะมีการยุบสภาก่อนครบวาระ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ ส.ส. เป็นตัวแทนของประชาชนในการใช้อำนาจอธิปไตย วุฒิสมาชิกและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถือเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย แม้ว่าฝ่ายแรกจะมาจากการแต่งตั้ง และฝ่ายหลังมาจากการเลือกตั้ง แต่การใช้อำนาจอธิปไตยนั้นเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแล้วจะเห็นว่า สภาผู้แทนราษฎรมีมากกว่า เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติแต่วุฒิสภาไม่มี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะหรือรายบุคคล แต่วุฒิสภาไม่มี ส่วนอำนาจในการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วของวุฒิสภาก็ไม่ใช่อำนาจเด็ดขาด เพราะถ้าสภาผู้แทนราษฎร โดยที่มีเสียงเกินครึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดยังยืนยันตามเดิม ก็ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งประธานรัฐสภานั้น รัฐธรรมนูญบางฉบับก็กำหนดให้ประธานวุฒิสภาเป็นบางฉบับก็ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่ง รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 ในตอนแรกกำหนดให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา แต่ในปี

พ.ศ. 2535 ได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ทั้งนี้ให้บังคับใช้หลังมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่ และประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา

5.2 หน้าที่ของรัฐสภา รัฐสภาเป็นสถาบันตัวแทนแสดงเจตนารมณ์แทนประชาชน มีหน้าที่สำคัญ คือ การบัญญัติกฎหมาย ผู้มีสิทธิเสนอร่างกฎหมายหรือร่างพระราชบัญญัติต่อรัฐสภา คือ คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) แต่การเสนอโดยคณะรัฐมนตรีจะทำได้ง่ายกว่า ดังตัวอย่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 กำหนดว่า ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอจะต้องได้รับมติเห็นชอบจากพรรคการเมืองที่ผู้เสนอสังกัดอยู่ และมี ส.ส. พรรคเดียวกันลงชื่อร่วมสนับสนุน อีกอย่างน้อย 20 คน การพิจารณาจะแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้พิจารณาก่อน หากเห็นชอบให้เสนอต่อวุฒิสภาให้พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วย ถือว่าผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา ถ้าวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยก็จะใช้สิทธิยับยั้ง ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาใหม่ หากยืนยันความเห็นเดิมโดยมติดังมีเสียงเกินครึ่งของจำนวนสมาชิกก็ถือว่า พระราชบัญญัตินั้นผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา เพราะฉะนั้นร่างพระราชบัญญัติใดหากสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วย ก็ไม่สามารถที่จะเป็นกฎหมายขึ้นมาได้

1) การพิจารณานโยบายของรัฐบาล คณะรัฐมนตรีก่อนเข้ารับหน้าที่บริหารประเทศ จะต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่า จะดำเนินการบริหารประเทศอย่างไร ปกติรัฐสภาจะพิจารณาและลงมติว่าสมควรให้ความเห็นชอบไว้วางใจหรือไม่ หากไม่ให้ความไว้วางใจ รัฐบาลก็ต้องลาออก แต่ปัจจุบันนี้รัฐธรรมนูญ กำหนดให้รัฐสภาเพียงแต่รับฟังและอภิปรายแสดงความคิดเห็นเท่านั้น ไม่มีการลงมติ

2) การตั้งกระทู้ถาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐบาล หรือรัฐมนตรีรายบุคคล เมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ หรือเรื่องที่อยู่ในหน้าที่ แต่รัฐบาลหรือรัฐมนตรีมีสิทธิที่จะไม่ตอบ ถ้าเห็นว่าเรื่องที่ตั้งกระทู้ถามนั้นเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดินที่ยังไม่ควรเปิดเผยการตอบกระทู้ถามในแต่ละสภาอาจตอบในหนังสือราชกิจจานุเบกษาก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้ถาม

3) การยื่นญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกที่มีอยู่มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะในกรณีที่เห็นว่าดำเนินการบริหารเป็นผลเสียต่อส่วนรวม ปกติการอภิปรายและลงมตินั้นกระทำในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น มติไม่ไว้วางใจจะต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรจึงจะมีผลบังคับตามกฎหมาย

4) คณะรัฐมนตรี รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี เป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตน และต้องรับผิดชอบร่วมกันในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรีต่อสภาผู้แทนราษฎร หมายความว่า สภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิที่จะควบคุมการบริหารของคณะรัฐมนตรี เพราะสภา

ผู้แทนราษฎรเป็นสถาบันตัวแทนแสดงเจตจำนงของประชาชน ถ้าเห็นว่า คณะรัฐมนตรีดำเนินการบริหารบกพร่องหรือไม่เป็นไป เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนก็อาจเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะได้ซึ่งถ้าทำสำเร็จก็จะมีผลให้รัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะต้องพ้นจากตำแหน่งไป

4.1 องค์ประกอบของคณะรัฐมนตรี รัฐบาลประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีร่วมคณะ อีกจำนวนไม่เกินที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 กำหนดไว้ให้มีรัฐมนตรีไม่เกิน 48 คน นอกเหนือจากนายกรัฐมนตรี ปกตินายกรัฐมนตรีจะต้องเป็นผู้ได้รับเสียงสนับสนุนส่วนใหญ่จากสภาผู้แทนราษฎร หรือสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้คัดเลือกนายกรัฐมนตรีนั่นเอง

4.2 อำนาจและหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี อำนาจและหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีหลายประการ ได้แก่ อำนาจในการเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อสภา การตราพระราชกำหนด การตราพระราชกฤษฎีกา เป็นต้น นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีได้รับการกำหนดให้เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการเกี่ยวกับบทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา พระบรมราชโองการใดๆ อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน นอกจากนี้ในฐานะเป็นรัฐบาล คณะรัฐมนตรีต้องทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ วางระเบียบข้อบังคับให้กระทรวง ทบวง กรม ถือปฏิบัติและพิจารณาลงมติเรื่องต่างๆ ที่กระทรวง ทบวง กรมเสนอมาและยังมีอำนาจหน้าที่อีกหลายประการที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่นๆ

5) ตุลาการ อำนาจตุลาการหรืออำนาจในการตัดสินคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย อำนาจนี้เป็นของศาลยุติธรรมทั้งหลาย เป็นอำนาจที่สำคัญที่สุดอำนาจหนึ่ง เพราะเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตย ดังนั้น ฝ่ายตุลาการจึงต้องมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย สำหรับการปกครองไทย หลักประกันสำหรับตุลาการที่จะมีอิสระในการวินิจฉัยคดีโดยปราศจากอิทธิพลจากฝ่ายอื่นที่บีบบังคับเปลี่ยนคำพิพากษา คือ กำหนดให้มีคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) ซึ่งประกอบด้วยบุคคลในวงการตุลาการทั้งสิ้น ทั้งจากการเลือกตั้งโดยตุลาการด้วยกัน และโดยตำแหน่ง มีประธานศาลฎีกาเป็นประธานคณะกรรมการตุลาการโดยตำแหน่ง

6) ตุลาการรัฐธรรมนูญ ความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ในการปกครองของไทยจะเห็นได้จากการจัดตั้งให้มี คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบพิจารณาว่า การกระทำหรือกฎหมาย ที่ยกสร้างขึ้นนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ถ้าขัดหรือแย้งก็กระทำไม่ได้หรือเป็นโมฆะ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นบทบัญญัติสูงสุด

7) การปกครองท้องถิ่น การปกครองของไทยให้ความสำคัญต่อการปกครองท้องถิ่น และใช้หลักการกระจายอำนาจ จะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่า รัฐพึงส่งเสริมท้องถิ่นให้มีสิทธิปกครองตนเองได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ปัจจุบันมีการจัดหน่วยการ ปกครองท้องถิ่นหลายแบบและหลายระดับ คือ กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล

สุขภาพ เป็นต้น แต่ละแบบก็ให้สิทธิประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามลักษณะการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น สามารถดำเนินการของตนเองได้ อย่างไรก็ตามในพฤติกรรมความเป็นจริงรัฐบาลในส่วนกลาง หรือฝ่ายบริหารก็มีส่วนร่วมในการบริหารและควบคุมการปกครองท้องถิ่นอยู่มาก

8) พรรคการเมือง โดยปกติในการปกครองแบบประชาธิปไตย จำเป็นต้องมีพรรคการเมือง เพราะพรรคการเมืองเป็นที่สร้างพลังให้กับอุดมการณ์ เป็นที่ที่อาจค้นหาเสียงส่วนใหญ่ของมหาชน และเป็นสถาบันที่ทำให้คนต่างท้องถิ่นสามารถร่วมมือกันทางการเมืองได้ ในไทยพรรคการเมืองก็มีบทบาทสำคัญไม่น้อย โดยเฉพาะแต่ละครั้งที่เปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งจะมีการรวมกลุ่มจัดตั้งพรรคการเมืองเสมอ

9) การเลือกตั้ง เป็นวิธีการสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นกระบวนการคัดเลือกผู้ทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชนประเทศไทยเริ่มมีการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรครั้งแรกเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2476 แต่การเลือกตั้งไม่ได้มีประจำสม่ำเสมอมีว่างเว้นในระยะเวลาที่ใช้รัฐธรรมนูญปกครองชั่วคราวภายหลังการปฏิวัติ อย่างไรก็ตามการเลือกตั้งเท่าที่เคยมีมาก็มีลักษณะแบบประชาธิปไตย ให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพและความสะดวก ตลอดจนหลักประกันในการใช้สิทธิใช้เสียง ระบบการเลือกตั้งเป็นแบบโดยตรง คือ ประชาชนเลือก ส.ส. โดยมีครั้งแรกเพียงครั้งเดียวที่เป็น การเลือกตั้งโดยอ้อม คือ ประชาชนเลือกผู้แทนตำบล และผู้แทนตำบลไปเลือก ส.ส. อีกทีหนึ่ง การเลือกตั้งที่มีมาเคยใช้ทั้งรวมเขตและแบ่งเขต ระยะเวลาที่มีแนวโน้มที่ใช้ระบบผสมคือ จังหวัดไหนมี ส.ส. จำนวนมากก็ใช้วิธีแบ่งเขต โดยมีการกำหนดจำนวนสูงสุดที่เขตหนึ่งจะมีเอาไว้ เกินจากนั้นต้องใช้วิธีแบ่งเขต ส่วนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงนั้น เมื่อก่อนมีผู้ไปลงคะแนนมักจะไม่ถึงครึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิ แต่ในระยะหลัง มีแนวโน้มดีขึ้น คือ มีผู้ใช้สิทธิกว่าครึ่งประมาณร้อยละ 60

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดโดยความเต็มใจไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ และไม่ว่าจะมีการจัดการอย่างไรเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกกฎหมาย เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐหรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย คือ ทำให้ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองได้มีโอกาสทราบความต้องการของกันและกันอย่างแท้จริงทำให้การดำเนินนโยบายของรัฐตอบสนองต่อผู้เป็นเจ้าของประเทศในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง 5 ประการ คือ 1. การออกเสียงเลือกตั้ง 2. การรณรงค์หาเสียง 3. การกระทำ ของแต่

ละบุคคลเป็นเอกเทศต่อปัญหาทางการเมืองและสังคม 4. การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม และ 5. กิจกรรมที่ใช้ความรุนแรง และอาจเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

ประชาธิปไตยกับสังคมการเมืองไทย : 2475 - ปัจจุบัน

อริสโตเติล (Aristotle) กล่าวว่าไว้ในระบอบประชาธิปไตยนั้นอำนาจสูงสุดอยู่ในมือของประชาชนทั้งหมด (กมล สมวิเชียร. 2520 : 2) ประเวศ วะสี ประชาธิปไตยคือ การลดอำนาจรัฐ หัวใจของประชาธิปไตยคือการลดอำนาจรัฐและเพิ่มอำนาจประชาชน (ประเวศ วะสี. 2535 : 62) เสรีประชาธิปไตยหรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าประชาธิปไตยแบบตะวันตกต้นกำเนิดมายาวนานกว่าประชาธิปไตยแบบอื่นๆ ซึ่งเชื่อว่าระบบการเมืองของมนุษย์เกิดขึ้นได้ด้วยความสมัครใจและสติปัญญาของมนุษย์ มนุษย์เป็นผู้มีความสามารถและเป็นสมาชิกของรัฐ ดังนั้นจึงควรได้รับการรับรองสิทธิ การใช้กำลังบังคับเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในทางการเมือง ถือเป็นความชั่วร้าย(วิสุทธิ์ โพธิ์แทน. 2524 : 14-17) เมื่อกล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475 โดยเปลี่ยนระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มีสภา และต่อมาก็มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรนั้นเป็นผลผลักดันความคิดที่ต้องการมีส่วนร่วมกำหนดชะตากรรมของรัฐที่สำคัญกับบรรดากลุ่มชนนางและเป็นผลผลิตของการปฏิรูปการปกครองเมื่อพ.ศ.2475 และปัจจัยการผลักดันการเคลื่อนไหวการเรียกร้องรัฐธรรมนูญของนิสิต นักเรียน นักศึกษา และประชาชนในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 นั้น ก็คือ การป้องกันมิให้เกิดการสืบทอดอำนาจเผด็จการโดยนำเอารัฐธรรมนูญมาเป็นเครื่องมือต่อต้านการก่อรูปอย่างเป็นสถาบันของอำนาจเผด็จการโดยคณะทหารและการต่อต้านรัฐบาล พลเอกสุจินดา คราประยูร ในเดือนพฤษภาคม 2528 ก็ได้รับการผลักดันจากการต่อสู้กับการฝักตัวของอำนาจเผด็จการทหารภายใต้เปลือกของคณะ รสช .ซึ่งหากเรามองดูลักษณะการเมืองการปกครองในช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 เป็นต้นมาถึงสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เราจะเห็นได้ว่าระบอบการเมืองแบบอำมาตยาธิปไตยที่ข้าราชการเป็นใหญ่ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2538 : 56 - 57) การเข้าไปมีตำแหน่งนั้นในการทำธุรกิจและหาเงินจากการอนุมัติโครงการ จึงเป็นลักษณะของธุรกิจการเมือง การใช้อำนาจเงินในการเข้าสู่ตำแหน่งและอำนาจทางการเมืองเช่นนี้ทำให้เกิดสถานการณ์เรียกว่า ธนาธิปไตย ซึ่งยุคของการช่วงชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างกลุ่มธนาธิปไตย(ระบอบราชการ) กับกลุ่มธนาธิปไตย (ชนชั้นกลาง นักธุรกิจ นายทุน) ซึ่งอยู่ในฐานะกลุ่มผู้ปกครองถือครองอำนาจของรัฐและได้รับผลประโยชน์จากอำนาจดังกล่าว ก็ได้แข่งขันช่วงชิงกัน เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรูปแบบประชาธิปไตยของตนโดยใช้ผู้ใต้ปกครองนั่นคือประชาชน เป็นฐานความชอบธรรมให้กับประชาธิปไตย(ในทางรูปแบบ) ให้กับกลุ่มผู้ปกครอง ผ่านการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น (จุมพล หนิมพาณิช. 2548)

ดังนั้นแล้วเราจะเห็นได้ว่า ระบอบประชาธิปไตยในระบบการเมืองไทยไม่ได้เกิดขึ้นจากการต่อสู้ร่วมกันระหว่างผู้นำทางการเมืองประชาชน แต่เป็นเรื่องของผลิตผลการต่อสู้แย่งชิงอำนาจของกลุ่มผู้ปกครอง นั่นคือ กลุ่มข้าราชการประจำที่มีทหารเป็นแกนหลัก และกลุ่มพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง

การบริหารการเมือง โดยยึดหลักพหุนิยมของรัฐบาลชุดปัจจุบัน

ภาพที่คนไทยที่สนใจติดตามการเมืองไทยเห็นก็คือภาพของนายกรัฐมนตรี พร้อมด้วยกลุ่มแกนนำทางเศรษฐกิจของรัฐบาลเข้าพบกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางกลุ่มสภาอุตสาหกรรม หอการค้าไทย กลุ่มแรงงาน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งในสายตาของกลุ่มเหล่านั้นจากการรายงานของสื่อมวลชนที่รายงานข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่าต่างชื่นชมนายกรัฐมนตรีที่เข้ามาแลกเปลี่ยนและรับฟังปัญหาตลอดจนข้อเสนอประเด็นปัญหาที่แต่ละกลุ่มแต่ละฝ่ายที่กล่าวมาข้างต้นอยากให้นายกรัฐมนตรีตลอดจนรัฐบาลแก้ปัญหาโดยเฉพาะปัญหาทางเศรษฐกิจในปี 2552 ที่หลายฝ่ายต่างกังวลกันว่าหากรัฐบาลไม่มีนโยบายทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดจนมีการนำนโยบายไปปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความหวังที่จะฟื้นฟูและเยียวยาแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่กำลังเกิดขึ้นและมีแนวโน้มของปัญหาวิกฤตการณ์ดังกล่าวที่จะมีความรุนแรงหนักหน่วงมากยิ่งขึ้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ประเด็นคือหากมองภาพของการที่นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันเข้าพบแลกเปลี่ยนและรับฟังปัญหากลุ่มทางเศรษฐกิจต่างๆ ดังกล่าว หากมองในแง่ทางวิชาการทางรัฐศาสตร์ ถือได้ว่านายกรัฐมนตรีของไทยคนปัจจุบันกำลังใช้วิธีการบริหารการเมืองโดยยึด "หลักพหุนิยม" (Administrative Pluralism) ซึ่งถือเป็นเรื่องดีอาจจะมีคำถามว่าทำไมจึงเรียกการบริหารการเมืองของนายกฯดังกล่าวคือ การบริหารการเมืองโดยยึด "หลักพหุนิยม" และทำไมนายกฯต้องบริหารการเมืองโดยยึดหลักดังกล่าวกับสังคมการเมืองไทยในปัจจุบันที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจที่หนักหน่วงรุนแรงมากมาย

ปัจจุบันต้องยอมรับกันว่าสังคมไทยเป็นสังคมแบบพหุนิยม (Pluralistic Society) ที่ในสังคมแบบนี้จะมีกลุ่มหลากหลาย ขณะเดียวกัน กลุ่มเหล่านี้ก็มีความต้องการที่หลากหลายเหมือนกับสังคมของหลายประเทศ อาทิ สังคมอเมริกัน หรือแม้แต่สังคมของสิงคโปร์ ต่างก็เป็นสังคมพหุนิยมที่มีกลุ่มหลากหลายซึ่งการเกิดขึ้นของสังคมไทยที่เป็นสังคมที่มีลักษณะดังกล่าวที่เริ่มมีกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลาย เกิดขึ้นตั้งแต่สนับสนุนจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อันเป็นผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในช่วงนั้นเพียงแต่ช่วงนั้นกลุ่มที่เกิดขึ้นยังไม่หลากหลายมากมายเท่ากับปัจจุบัน เมื่อสังคมไทยมีลักษณะดังกล่าวและการเมืองไทยในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนผ่านจากการเมืองแบบตัวแทน (Representative Democracy) มาเป็นระบอบการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ที่ในปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้วต่างเห็นวาระการเมืองแบบตัวแทน หรือระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนเป็นระบอบที่ไม่มีประสิทธิภาพ เป็นระบอบที่มีความคับแคบและมีความสิ้นเปลืองมาก ทั้งนี้เพราะมีระบอบการเมืองดังกล่าว คำว่า "แทน" ได้แต่ความคิด ความเชื่อ แต่ไม่ได้ "เป็นตัวแทน" ในมิติ

อื่นๆ เช่น มิติตัวแทนทางเพศทางชนชั้น ทางวัฒนธรรม ทางผลประโยชน์ของประชาชนและกลุ่มต่างๆ อย่างแท้จริง ฯลฯ แต่ระบบการเมืองแบบมีส่วนร่วมหรือระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นระบบการเมืองที่เปิดพื้นที่ (Space) ให้กับประชาชนธรรมดา ตลอดจนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ถูกเก็บกด อาทิ กลุ่มคนชายขอบ ชนกลุ่มน้อย กลุ่มคนที่ด้อยโอกาสต่างๆ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแรงงาน เป็นต้น มีโอกาสเคลื่อนไหวที่นำไปสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมหรือระบอบประชาธิปไตยที่เข้มข้น ที่เรียกว่า "Strong Democracy" ที่ระบบการเมืองแบบนี้จะมีที่ว่างให้กับความแตกต่างหลากหลายด้วยการสร้างขีดจำกัดให้กับรัฐ กล่าวอีกนัยหนึ่งระบบการเมืองแบบมีส่วนร่วมหรือระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม นัยหนึ่งก็คือระบอบประชาธิปไตยที่เข้มข้น ที่มุ่งเน้นการเปิดพื้นที่ทางการเมือง พื้นที่สาธารณะ (Political space) ให้กว้างขวางออกไป

ดังนั้น การบริหารการเมืองโดยยึด "หลักพหุนิยม" ที่กล่าวมาข้างต้นคือการบริหารเช่นใดเมื่อคำว่า "พหุนิยม" คือกลุ่มหลากหลายในสังคม ดังนั้น การบริหารการเมืองโดยยึด "หลักพหุนิยม" จึงคือการบริหารที่ยึดหรือคำนึงถึงนโยบาย (Policy) ตลอดจนการตัดสินใจที่รัฐบาล ผู้นำรัฐบาลคือนายกฯ ต้องฟังเสียงประชาชนธรรมดาและโดยเฉพาะกลุ่มหลากหลายซึ่งส่วนใหญ่คือกลุ่มผลประโยชน์ (Interest groups) ต่างๆ นั่นเอง จะเห็นได้ว่า ระบอบประชาธิปไตยในระบบการเมืองไทยไม่ได้เกิดขึ้นจากการต่อสู้ร่วมกันระหว่างผู้นำทางการเมืองประชาชน แต่เป็นเรื่องของผลิตผลการต่อสู้แย่งชิงอำนาจของกลุ่มผู้ปกครอง นั่นคือ กลุ่มข้าราชการประจำที่มีทหารเป็นแกนหลัก และกลุ่มพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง

ความหวังที่จะฟื้นฟูและเยียวยาแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่กำลังเกิดขึ้นและมีแนวโน้มของปัญหาวิกฤตการณ์ดังกล่าวที่จะมีความรุนแรงหนักหน่วงมากยิ่งขึ้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ประเด็นคือหากมองภาพของการที่นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันเข้าพบแลกเปลี่ยนและรับฟังปัญหากลุ่มทางเศรษฐกิจต่างๆ ดังกล่าว หากมองในแง่ทางวิชาการทางรัฐศาสตร์ ถือได้ว่านายกรัฐมนตรีของไทยคนปัจจุบันกำลังใช้วิธีการบริหารการเมืองโดยยึด "หลักพหุนิยม" (Administrative Pluralism) ซึ่งถือเป็นเรื่องดี อาจจะมีคำถามว่าทำไมจึงเรียกการบริหารการเมืองของนายกฯดังกล่าวคือ การบริหารการเมืองโดยยึด "หลักพหุนิยม" และทำไมนายกฯต้องบริหารการเมืองโดยยึดหลักดังกล่าวกับสังคมการเมืองไทยในปัจจุบันที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจที่หนักหน่วงรุนแรงมากมาย ต้องยอมรับกันว่าสังคมไทยในปัจจุบันเป็นสังคมแบบพหุนิยม (Pluralistic Society) ที่ในสังคมแบบนี้จะมีกลุ่มหลากหลายขณะเดียวกัน กลุ่มเหล่านี้ก็จะมีความต้องการที่หลากหลายเหมือนกับสังคมของหลายประเทศ อาทิ สังคมอเมริกัน หรือแม้แต่สังคมของสิงคโปร์ ต่างก็เป็นสังคมพหุนิยมที่มีกลุ่มหลากหลาย ซึ่งการเกิดขึ้นของสังคมไทยที่เป็นสังคมที่มีลักษณะดังกล่าวที่เริ่มมีกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลาย เกิดขึ้นตั้งแต่สนับสนุนจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อันเป็นผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในช่วงนั้นเพียงแต่ช่วงนั้นกลุ่มที่เกิดขึ้นยังไม่หลากหลายมากมายเท่ากับปัจจุบัน

เมื่อสังคมไทยมีลักษณะดังกล่าวและการเมืองไทยในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนผ่านจากการเมืองแบบตัวแทน (Representative Democracy) มาเป็นระบบการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ที่ในปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้วต่างเห็นว่าระบบการเมืองแบบตัวแทน หรือระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนเป็นระบอบที่ไม่มีประสิทธิภาพ เป็นระบอบที่มีความคับแคบและมีความตื่นเงินมาก ทั้งนี้ เพราะมีระบบการเมืองดังกล่าว คำว่า "แทน" ได้แต่ความคิด ความเชื่อ แต่ไม่ได้ "เป็นตัวแทน" ในมิติอื่นๆ เช่น มิติตัวแทนทางเพศทางชนชั้น ทางวัฒนธรรม ทางผลประโยชน์ของประชาชน และกลุ่มต่างๆ อย่างแท้จริง ฯลฯ แต่ระบบการเมืองแบบมีส่วนร่วมหรือระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นระบบการเมืองที่เปิดพื้นที่ (Space) ให้กับประชาชนธรรมดา ตลอดจนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ถูกเก็บกด อาทิ กลุ่มคนชายขอบ ชนกลุ่มน้อย กลุ่มคนที่ด้อยโอกาสต่างๆ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแรงงาน เป็นต้น มีโอกาสเคลื่อนไหวที่นำไปสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมหรือระบอบประชาธิปไตยที่เข้มข้น ที่เรียกว่า "Strong Democracy" ที่ระบบการเมืองแบบนี้จะมีที่ว่างให้กับความแตกต่างหลากหลายด้วยการสร้างขีดจำกัดให้กับรัฐ เมื่อระบบการเมืองไทยกำลังเปลี่ยนผ่านดังที่กล่าวมาในประการที่สอง ขณะเดียวกัน สังคมไทยดังที่กล่าวมาในประการที่หนึ่งที่เป็นสังคมแบบพหุนิยม ที่สังคมการเมืองที่มีลักษณะดังกล่าวโดยทั่วไปถือกันว่าอำนาจ (Power) ไม่ได้กระจุกอยู่ที่ใดที่หนึ่ง หากแต่จะกระจายอยู่ทั่วไปในสังคม และมักจะตกอยู่ในมือของกลุ่มคนที่หลากหลายที่จะขัดแย้งและต่อสู้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม คือการได้มาซึ่งผลประโยชน์ (Interest) ที่พวกตนต้องการ ซึ่งมักจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากสังคมการเมืองไทยในอดีตที่สังคมยังไม่ได้เป็นแบบพหุนิยม ในช่วงนั้น การเมืองไทยจะเป็นเรื่องของชนกลุ่มน้อยที่เป็นชนชั้นนำทางการเมือง (Political Elites) ที่อำนาจทางการเมือง (Political Power) ถูกผูกขาดอยู่เฉพาะในมือของชนกลุ่มน้อยดังกล่าวเท่านั้นที่จะทำอะไรก็ได้โดยไม่ต้องฟังเสียงของประชาชนธรรมดาตลอดจนกลุ่มต่างๆ ซึ่งการเมืองไทยในช่วงตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 มาจนกระทั่ง 14 ตุลาคม 2516 ส่วนใหญ่มีลักษณะเช่นนั้นทั้งนี้ เพราะประชาชนธรรมดาและกลุ่มต่างๆ ถูกกีดกันไม่ให้เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองและสังคมไทยช่วงนั้น ยังไม่ได้เป็น (สังคมแบบพหุนิยม)

ข้อจำกัดของรัฐบาลปัจจุบันยังมีมากอันเนื่องจากการเป็นรัฐบาลผสมด้วยแล้วยังเป็นการยากที่รัฐบาลจะ Put the right man on the right job ได้คือสามารถเลือกสรรรัฐมนตรีที่มี "สมรรถภาพ" หรือมีความรู้ความสามารถที่เรียกว่ามี "Competency" ที่องค์กรทางเศรษฐกิจหลายองค์กรเสนอว่า ถ้าได้รัฐมนตรีที่มี "Competency" ที่สอดคล้องกับภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ก็จะช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้แต่รัฐบาลทำไม่ได้เพราะมีข้อจำกัดทางการเมืองตรงนี้เป็นไปได้ที่อายุของรัฐบาลอาจจะสั้นแต่ถ้านายกรัฐมนตรีมุ่งบริหารงานตามแนวทางที่ประกาศไว้กับประชาชนและทำการบริหารการเมืองโดยยึด "หลักพหุนิยม" ขณะเดียวกัน ย้ำให้บรรดารัฐมนตรีบางคนที่มีแม้จะมีข้อจำกัดในแง่ความรู้ความสามารถ แต่ถ้ามีทีมที่ปรึกษาที่เก่งขณะเดียวกันเวลาบริหารคำนึงถึงหรือตระหนักถึง

ผลประโยชน์ของส่วนรวมไม่บริหารงานแบบที่ผ่านมามีที่ต่างมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มของพรรคพวกตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม รวมทั้งเวลาทำงานก็ไม่ทำงานเป็นทีม กล่าวคือเป็นการบริหารงานแบบตัวใครตัวมัน กลุ่มใครกลุ่มมันหรือต่างคนต่างบริหารขาดการประสานงานกันตามที่นายกรัฐมนตรีประกาศไว้รัฐบาลก็อาจจะอายุสั้นในแง่ของความรู้เสถียรภาพและขาดความชอบธรรมเร็วกว่าที่คาดหวังดังที่กล่าวมาข้างต้นก็ได้

บทสรุป

เจตจำนงทางการเมืองไทย กับระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม สิทธิและ เสรีภาพ หลักประกันของประชาชนในชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้งความสงบสุขและก้าวหน้าของประเทศตามระบอบประชาธิปไตยแบบเสรีประชาธิปไตย ยังไม่เกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและพัฒนาทางการเมืองไทยในช่วง 2475 เป็นต้นมา ก็ยังเป็นเพียงการต่อสู้กันระหว่างผู้กุมอำนาจทางสังคมการเมืองสองระบอบคือ " คณาธิปไตย " ที่นำโดยข้าราชการ กับ " ธนาธิปไตย " ที่นำโดยกลุ่มนักธุรกิจ ที่ผ่านมา รัฐบาลภายใต้การนำของคณะทหาร ที่ทำการรัฐประหาร รัฐบาลเป็นผู้ได้กุมอำนาจทางการเมืองและสังคมและได้พยายามจะใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อแก้ปัญหาของบ้านเมือง เพื่อความมั่นคง และสงบสุขของประเทศตามที่ได้กล่าวอ้างไว้เมื่อครั้งทำการรัฐประหารยังเป็นการบ่งบอกถึงอะไรบางอย่าง เกี่ยวกับสังคมไทยนั่นคือ ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญซึ่งได้มาจากการรัฐประหาร จะสร้างความมั่นคง สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ความสงบสุขและก่อให้เกิดระบอบประชาธิปไตยที่มวลมนุษยแสวงหาได้จริงหรือไม่ ? หรือว่าประชาธิปไตยของไทย ยังคงจะดำเนินต่อไปในรูปแบบของการแย่งชิงอำนาจกันระหว่างกลุ่มผู้ปกครอง " คณาธิปไตย " กับ " ธนาธิปไตย " ต่อไป จึงเป็นที่น่าสนใจว่ารูปแบบของประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นจากโลกตะวันตก ในแบบเสรีประชาธิปไตยนั้นจะเกิดขึ้นได้จริงหรือไม่ในสังคมไทยจะเห็นถึงพลังบางอย่างที่อิงอยู่ในระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทย ที่คณะรัฐประหารได้ใช้เพื่อรองรับความชอบธรรมและเป็นแรงสนับสนุนในการรัฐประหารครั้งนี้จนกระทั่งเกิดกระแสที่นักวิชาการไทยต้องแยกแวกคิดกับเหตุการณ์ครั้งนี้ ออกเป็น 2 ฝ่าย อย่างที่ไม่เคยปรากฏในการรัฐประหารครั้งไหนๆ นั่นคือ สถาบันกษัตริย์ ที่ถูกกล่าวอ้างถึงหลายต่อหลายครั้ง ทำให้เป็นที่น่าสังเกตว่านอกจากการแย่งชิงอำนาจกันระหว่างกลุ่มผู้ปกครอง " คณาธิปไตย " กับ " ธนาธิปไตย " ในสังคมไทยแล้วยังมีปัญหาหรือเงื่อนไขอะไรอีกหรือไม่ที่แอบแฝงอยู่ในการสร้างประชาธิปไตยในสังคมไทยในปัจจุบันแบบเสรีประชาธิปไตยที่เราได้รับเข้ามาจากตะวันตกซึ่งเป็นกระแสหลักของโลก

References

กมล สมวิเชียร. (2520). ประชาธิปไตยกับสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

- _____. (2517). **ประชาธิปไตยกับสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช. 2516.
ศาสตร์แห่งรัฐ. กรุงเทพมหานคร : เคล็ดไทย.
- กระมล ทองธรรมชาติ. (2531). **วิวัฒนาการของรัฐธรรมนูญไทย**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- จุมพล หนิมพานิช. (2524). **พัฒนาการทางการเมืองไทย อำมาตยาธิปไตย ธนาธิปไตย หรือ ประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2538). **ประชาธิปไตยกับอนาคตการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร : ผู้จัดการ
दनัย ไชยโยธา. (2548). **การเมืองและการปกครองของไทย**. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์โอเดียนส
โตร์.
- ประเวศ วะสี. (2548). **การพัฒนาประชาธิปไตยและการปฏิรูปทางการเมือง**. พิมพ์ครั้งที่
2. กรุงเทพมหานคร :หมอชาวบ้าน.
- วิชัย ตันศิริ. (2537). **วิวัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิสุทธิ โพธิ์แท่น. (2538). **ประชาธิปไตยแนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ**.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมร รักษาสัตย์. 2543). **รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พร้อมบทวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.